

1

Organizacija BirdLife International ob visokem jubileju

// Tanja Šumrada, Damijan Denac

1: Leta 1928 se je Mednarodni svet za varstvo ptic (International Council for Bird Preservation - ICBP) v večinoma moški zasedbi zbral na konferenci v Ženevi.

Organizacija ICBP se je vsa leta širila in leta 1992 preimenovala v BirdLife International. Prvi predsednik ICBP je bil od ustanovitve leta 1922 do leta 1938 T. Gilbert Pearson (na sliki je v prvi vrsti, tretji z leve).
foto: arhiv BirdLife International

90 let varstva ptic in narave

DOPPS skupaj s partnerji iz 116 držav letos praznuje posebno obletnico: 90 let organizacije BirdLife International in 20 let edinstvenega partnerstva nevladnih organizacij. Smo pomemben del najstarejše mednarodne naravovarstvene organizacije in največjega partnerstva za ohranjanje narave na svetu.

Najstarejša mednarodna organizacija za varstvo narave na svetu

BirdLife je bil ustanovljen leta 1922 v Londonu na pobudo predsednika organizacije Audubon (danes partner BirdLife v ZDA). Organizaciji, takrat še z imenom International Council for Bird Preservation (ICBP), so se v prvih treh letih delovanja pridružile članice s petih celin. Prvi delegati so bili, v duhu časa, samo moški, vendar so vajeti kmalu prevzele tudi ženske, kot je Phyllis Barclay-Smith (Velika Britanija), ki je bila generalna sekretarka in gonilna sila kar 43 let. V prvih desetletjih se je ICBP že razvil v široko omrežje posameznikov in organizacij, ki sta jih vodili predanost do raziskovanja in varstva ptic ter skrb za naraščajoče upadanje vrst in njihovih življenjskih prostorov.

Kljub številnim naravovarstvenim uspehom ICBP pa je z leti postalo očitno, da bo za učinkovitejše delo potrebna drugačna struktura. V letu 1992 je prvih 15 organizacij podpisalo partnersko pogodbo z namenom, da se ustanovi nova federacija, ki bo vključevala le po eno

organizacijo iz vsake države. Skupaj z novo ureditvijo so ICBP preimenovali v BirdLife International, za logo tip pa izbrali polarno čigro (*Sterna paradisaea*), ptico, ki na svojih selitvenih poteh obide vse kontinente in tako simbolizira čezmejna in skupna varstvena prizadevanja za ves planet. DOPPS, ki je bil ustanovljen leta 1979, se je tej »družini« kot partner pripravnik pridružil leta 1996, kot polnopravni partner pa leta 2001. Danes BirdLife združuje organizacije po vsem svetu, v katerih je skupaj zaposlenih 7.500 ljudi. Člani DOPPS soustvarjamo to globalno gibanje, največje na področju varstva narave, z več kot 2,7 milijona članov in 10 milijoni podpornikov. Povezuje nas uresničevanje enotne strategije, utemeljene z varstvom ptic, območij, življenjskih prostorov in trajnostnim razvojem družbe.

Trgovina s peresi, razlitja nafte in zatočišča za ptice

Med prvimi prizadevanji ICBP je bil poziv za varstvo žužkojedih ptic pevk in preprečitev trgovine s peresi prostoživečih ptic. Med ženskami iz višjih družbenih krogov so bili takrat namreč zelo priljubljeni klobuki, okrašeni s ptičjimi peresi. Maja 1928 so na prvi uradni konferenci ICBP v Švici podpisali resolucije za ustanovitev zatočišč za ptice, proti nabiranju večjih količin jajc redkih vrst in za zaprto sezono lova ptic v času spomladanske selitve in gnezdenja. A skoraj sto let po tem je uresničitev slednjih dveh za mnoge države, denimo vzdolž Jadranske selitvene poti (Adriatic Flyway), še vedno zgolj neuresničena želja.

V teh zgodnjih letih so bila ena glavnih tem celo razlita nafte, zaradi česar so na konferenci pozvali vlade k sprejemu mednarodne konvencije, ki naj bi upoštevala velike izgube ptic zaradi tega problema. Leta 1954 je bila po zaslugi dela ICBP takšna konvencija tudi v resnici podpisana.

Skupaj s številnimi zunanji sodelavci so na ICBP leta 1952 pričeli zbirati podatke za pripravo svetovnega seznama ogroženih ptic, ki so ga nato leta 1966 v sodelovanju z mednarodno zvezo za ohranjanje narave in naravnih virov (IUCN) izdali kot prvi rdeči seznam ogroženih ptic. Rdeči sezname so imeli v naslednjih desetletjih velik vpliv na varstvo narave na svetovni ravni prek določanja naravovarstvenih prioritet, širjenja ozaveščenosti ter usmerjanja politike in podpore donatorjev. Od 60. let prejšnjega stoletja dalje se je pozornost ICBP z raziskovanja in lobiranja usmerila tudi na neposredne intervencije in vključevanje v naravovarstvene akcije. Eden izmed vrhuncev tega dogajanja sta bila nakup in renaturacija otoka Cousin na Sejšelih, ki ga danes učinkovito upravlja BirdLife partner Nature Seychelles.

Od varstva ptic ...

Partnerji vsako leto uresničijo na stotine naravovarstvenih projektov za pomoč ogroženim vrstam na lokalnem nivoju, znotraj BirdLife-a pa poteka skupni program za preprečevanje izumrtja vrst (Preventing Extinctions Programme), v okviru katerega razvijamo varstvene akcije za vse kritično ogrožene vrste ptic in širimo mrežo donatorjev. Za številne od 70 vrst, za katere je BirdLife do sedaj že pričel z uresničevanjem ciljnih akcij, vemo, da so prav ti programi učinkovito zmanjšali vpliv največjih groženj.

Vse od ustanovitve pred 90 leti je ena ključnih nalog partnerstva zavezanost k varstvu ptic selivk. To so namreč vrste, za katere je zagotovo najbolj potrebno

usklajeno in na mednarodnem nivoju koordinirano naravovarstveno delovanje. Znotraj globalnega programa »Flyways Programme« se tako s pomočjo izboljševanja zakonodaje in konkretnih akcij na terenu trudimo zaščititi počivališča in prezimovališča za seleče se ptice vzdolž glavnih selitvenih poti.

... do varstva njihovih življenjskih prostorov

Ptice so učinkoviti kazalci stanja v naravi, zato varovanje njihovih bivališč omogoča preživetje velikemu številu rastlin in živali. BirdLife je po vsem svetu opredelil kar 12.000 Mednarodno pomembnih območij za ptice (IBA), ki jih po standardiziranih kriterijih v vsaki državi identificira nacionalna partnerska organizacija. Omrežje v mednarodni skupnosti uživa visok ugled, v Evropski uniji IBA-ji služijo kot podlaga za opredeljevanje Posebnih območij varstva (SPA) v okviru Nature 2000. Moč tega programa je v kvalitetnih strokovnih utemeljitvah, podprtih z neposrednimi podatki s terena – plod vsakoletnega predanega prostovoljnega dela tisočev ornitologov. V Sloveniji je naše društvo pomagalo identificirati prve IBA-je že leta 1989, prvi inventar objavilo leta 2000, drugega, ki je bil osnova za opredelitev območij SPA, leta 2003, lani pa smo v temeljiti reviziji opredelili 35 takšnih lokalitet v skupni površini dobrih 5500 km². Kljub temu, da je sleherni kvadratni meter strokovno utemeljen, so različne slovenske državne institucije ta območja brez jasnih pojasnil »obrezovale« v nasprotju z evropsko zakonodajo. S podporo partnerstva BirdLife bomo na DOPPS še naprej odločno vztrajali, da razglasitve SPA območij v Sloveniji potekajo transparentno, kar pomeni, da jasno sledijo argumentom strokovnjakov.

Številni BirdLife partnerji upravljajo naravne rezervate in so v preteklosti odigrali odločilno vlogo pri ustanovitvi zavarovanih območij, ki v skupni površini obsegajo več milijonov hektarjev. Ta ključna mesta za varstvo

2: Med prvimi prizadevanji ICBP je bil poziv za preprečitev trgovine s peresi prostoživečih ptic. Med ženskami iz višjih družbenih krogov so bili takrat namreč zelo priljubljeni klobuki, okrašeni s ptičjimi peresi. Trgovina na Nizozemskem je denimo prodajala klobuk, »ozaljšan« z malo čigro (*Sterna albifrons*).
foto: arhiv BirdLife International

3: V teh zgodnjih letih so bila ena glavnih tem ICBP razlita nafte, zato so na konferenci pozvali vlade k sprejemu mednarodne konvencije, ki naj bi upoštevala velike izgube ptic zaradi tega problema. Na sliki je »naoljena« lumna (*Uria aalge*).
foto: arhiv BirdLife International